

Prof. US dr hab. Tomasz Szutkowski
Instytut Językoznawstwa
Uniwersytet Szczeciński

RECENZJA

rozprawy doktorskiej mgr Małgorzaty Rusak-Mietlińskiej
nt. Językowy obraz muzyki Fryderyka Chopina w polskim i rosyjskim
dyskursie naukowo-dydaktycznym (Poznań 2025)
napisanej pod kierunkiem prof. UAM dr. hab. Andrzeja Sitarskiego
i promotora pomocniczego dr. Konrada Rachuta

Rozprawa doktorska Pani mgr Małgorzaty Rusak-Mietlińskiej wpisuje się w paradygmat badań językoznawczych, jednak już na wstępie należy wyraźnie podkreślić interdyscyplinarny charakter recenzowanej pracy. W ostatnich latach można zauważyć nie tylko coraz większe wzajemne przenikanie się problematyki badawczej na styku nauk humanistycznych oraz ścisłych, technicznych i przyrodniczych, ale także na ich pograniczu w powiązaniu ze sztukami muzycznymi i wizualnymi. Świadczą o tym przede wszystkim liczne publikacje oraz rozprawy naukowe o charakterze monograficznym z ostatnich kilkunastu lat (warto w tym miejscu przywołać chociażby pracę doktorską Marii Dzinisiewicz pt. „Wербализация эмоций в текстах русской критики музыкальной”, UAM, Poznań 2021). Sztuka jako specyficzna forma samorealizacji człowieka, przejaw jego kreatywności i eksterioryzacji przeżyć wewnętrznych, sfera transponowania wartości i kategorii estetycznych, może być wartościowym obiektem badań usytuowanych w nurcie szeroko rozumianej nauki o komunikacji i dyskursie. Pogranicze nauk humanistycznych i sztuk muzycznych zarysowuje nieodkrytą do końca perspektywę antropocentryczną językowego obrazu świata, co świadczy o osobliwych powiązaniach kodu językowego i innych kodów pozawerbalnych w świecie człowieka, a te z kolei determinują zastosowanie zróżnicowanych i interdyscyplinarnych metod badawczych. Praca doktorska Pani Małgorzaty Rusak-Mietlińskiej jest próbą odpowiedzi na wyżej wymienione postulaty i w swojej koncepcji może wypełnić istotną lukę badawczą w zakresie badań dyskursu muzykologicznego w zakresie dydaktyki i interpretacji dzieła muzycznego.

1. Wybór tematu rozprawy

Badania z zakresu językoznawstwa i sztuk muzycznych – na tle nauk humanistycznych w ogóle – sytuują się na marginesie głównego nurtu współczesnej lingwistyki. W związku z tym należy podkreślić, iż Doktorantka podjęła się aktualnego, ciekawego, ważnego i ambitnego zadania, jakim jest rekonstrukcja językowego obrazu muzyki Fryderyka Chopina w polskim i rosyjskim dyskursie naukowo-dydaktycznym. Trudność tego zadania polega przede wszystkim na tym, iż wymaga od badacza interdyscyplinarnych kompetencji, wiedzy z zakresu językoznawstwa i muzykologii, solidnych podstaw teoretycznych, metodologicznych i praktycznych. Z biogramu Doktorantki wynika, iż ma ona nie tylko wykształcenie filologiczne, ale także muzyczne (ukończyła z wyróżnieniem studia magisterskie w Akademii Muzycznej im. Ignacego Jana Paderewskiego w Poznaniu). Z pełnym przekonaniem stwierdzam, że sformułowany przez Panią mgr Małgorzatę Rusak-Mietlińską temat rozprawy doktorskiej jest znakomitą odpowiedzią na potrzeby badawcze w zakresie dyskursu naukowo-dydaktycznego muzyki, a wybór twórczości Fryderyka Chopina, jednego z najwybitniejszych polskich kompozytorów wszechczasów, jeszcze bardziej decyzję tę uzasadnia i wzmacnia jej rangę.

2. Cel, przedmiot i metodologia badań

We Wstępie mgr Małgorzata Rusak-Mietlińska zauważa, iż w odróżnieniu od języka naturalnego struktura muzyki opiera się na dźwiękach i relacjach między nimi, które tworzą swoisty kod komunikacyjny (s. 6). Percepcja muzyki, choć wydawać się może zjawiskiem uniwersalnym, jest procesem wewnętrźnie złożonym i wieloaspektowym, nie ograniczającym się jedynie do odbioru fal akustycznych. To jedynie punkt wyjścia, który prowadzi do dalszych etapów interpretacji dzieła muzycznego w kategoriach subiektywnych skojarzeń, wywoływanych emocji, wyobrażeń i kreacji. W kontekście tego zagadnienia Autorka rozprawy zauważa szczególną wartość twórczości Fryderyka Chopina, niedoścignionego mistrza twórczości pianistycznej epoki romantyzmu. Jego sława cieszy się niesłabnącą popularnością na całym świecie, o czym świadczy chociażby ogromny prestiż Międzynarodowego Konkursu Pianistycznego im. Fryderyka Chopina, którego ostatnia edycja miała miejsce w minionym 2025 roku. Fenomen dzieł Chopina tkwi – jak zauważa Doktorantka – w doskonałości form muzycznych oraz w niezwykle bogatym zasobie ekspresji, liryzmu, a także dramatyzmu, finezji i wirtuozerii (s. 6-7). Jego twórczość, co podkreśla Autorka, zajmuje poczesne miejsce

w kulturze polskiej i rosyjskiej zarówno w sferze dydaktycznej, jak i koncertowej (s. 7-8). Ranga muzyki Fryderyka Chopina zaowocowała licznymi opracowaniami analitycznymi, krytycznymi, dydaktycznymi, zarówno o charakterze ściśle naukowym, jak i popularyzatorskim. Mające na uwadze powyższe założenia, mgr Małgorzata Rusak-Mietlińska sformułowała główny cel swoich badań, który polega na charakterystyce i porównaniu językowego obrazu muzyki Fryderyka Chopina, jaki ukształtował się w polskich i rosyjskich tekstach naukowo-dydaktycznych (s. 17). Doktorantka wyznaczyła także następujące cele szczegółowe: 1) rozszerzenie teoretycznej perspektywy dyskursu naukowo-dydaktycznego z zakresu muzyki; 2) charakterystykę języka specjalistycznego tekstu naukowo-dydaktycznego z zakresu muzyki (szczególnie zaś w obszarze pianistyki); 3) poszerzenie wiedzy na temat procesów percepcji muzyki; 4) zbadanie związków między oceną utworu muzycznego z obszarem kulturowym działalności muzykologów (s. 17). Jako obiekt badań Autorka rozprawy wyznaczyła specyfikę „(...) procesu przekładu doświadczenia artystycznego na język naturalny” (s. 17). Z wcześniejszych rozważań Doktorantki wynika, iż doświadczenie to ma sprowadzać się do refleksji natury dydaktycznej dotyczącej wykonawstwa dzieł Fryderyka Chopina. We Wstępie Autorka wyznaczyła podstawę metodologiczną rozprawy doktorskiej, którą stanowią założenia etnolingwistyki, analizy dyskursu, komunikologii i kognitywizmu, a ich naukowym spoiwem ma być – w założeniu Doktorantki – szeroko rozumiana lingwistyka kulturowa oraz koncepcja językowego obrazu świata, opisana i rozwinięta przez Jerzego Bartmińskiego (s. 13). Cel główny, cele szczegółowe oraz ogólne założenia teoretyczne i metodologiczne są w mojej ocenie poprawne, odpowiadają specyfice wybranej przez Doktorantkę problematyki badawczej.

3. Materiał źródłowy i baza ekscerpcyjna

Na materiał źródłowy rozprawy doktorskiej Pani mgr Małgorzaty Rusak-Mietlińskiej składa się dziesięć monografii autorstwa przedstawicieli polskiej i rosyjskiej szkoły pianistycznej, znawców twórczości Fryderyka Chopina, laureatów konkursów pianistycznych (w tym także Międzynarodowego Konkursu Pianistycznego im. Fryderyka Chopina), cenionych i uznanych w środowisku muzycznym pedagogów: Raula Koczalskiego, Reginy Smendzianki, Tadeusza Andrzeja Zielińskiego, Józefa Michała Chomińskiego, Mieczysława Tomaszewskiego oraz Gienricha Neygauza, Yuliya Kremleva, Yakova Milshteina, Igora Belzy, Giennadiya Tsykina. Charakterystykę tych monografii Doktorantka przedstawiła

na stronach 19-28 recenzowanej rozprawy. Zakres materiału badawczego oraz wybór bazy ekscerpcyjnej w postaci pięciu monografii polskich i pięciu monografii rosyjskich Chopinistów XX wieku jest moim zdaniem racjonalny i uzasadniony. Zastanawia mnie jednak to, czy i na ile polskojęzyczny przekład monografii Raula Koczalskiego mógł mieć wpływ na wynik analiz przeprowadzonych przez Doktorantkę, wszak pierwotnym językiem werbalizacji spostrzeżeń i uwag tego pedagoga dotyczących wykonawstwa dzieł Chopina był jednak język francuski.

4. Struktura pracy

Recenzowana praca doktorska liczy 190 stron tekstu podzielonego na Wstęp (s. 6-28), cztery rozdziały (s. 89-168), z których pierwszy ma charakter teoretyczny (s. 29-88), trzy kolejne – praktyczny (ss. 89-123, 124-133, 134-168). Tytuły poszczególnych części głównych rozprawy oraz podrozdziałów prawidłowo informują o ich zawartości w zakresie omawianych treści, prezentowanych zagadnień i analizowanej problematyki badawczej. Logika prowadzonego wywodu w następujących po sobie rozdziałach pracy doktorskiej jest na ogół poprawna i merytorycznie uzasadniona. Wnioski końcowe i podsumowanie Doktorantka zamieściła na s. 169-175. Na końcu pracy zamieszczono streszczenie w języku angielskim (s. 176-178) oraz bibliografię z podziałem na źródła materiału empirycznego (s. 179), wykaz słowników (s. 179-180) i obszerną literaturę przedmiotu, która obejmuje 218 pozycji – artykuły, szkice, monografie z zakresu językoznawstwa i muzykologii. Strukturę recenzowanej rozprawy doktorskiej oceniam pozytywnie (pewne uwagi do jej kształtu przedstawię w dalszej części niniejszej recenzji).

5. Omówienie i ocena poszczególnych części rozprawy doktorskiej

Część zasadniczą recenzowanej pracy doktorskiej poprzedza obszerny Wstęp (s. 6-28), w którym Doktorantka zarysowała kontekst proponowanych badań, nawiązując do istoty języka naturalnego oraz języka muzyki, ich wzajemnych związków, percepcji dzieła muzycznego, perspektywy antropocentrycznej oraz specyfiki analizy kognitywnej przydatnej w zakresie proponowanych badań. Małgorzata Rusak-Mietlińska uzasadniła wybór twórczości Fryderyka Chopina, której ranga i miejsce nie tylko w polskiej, ale i w światowej skali są poczesne, niekwestionowane, a więc zasługują tym bardziej na pogłębioną naukową refleksję. Doktorantka zwraca uwagę, iż analizie poddany będzie językowy obraz muzyki, a nie same

utwory Chopina, chociaż nie da się pominąć ich obecności – to w odniesieniu do nich znawcy sztuki pianistycznej i pedagodzy formułują swoje wskazówki, uwagi dotyczące interpretacji i techniki wykonania. Autorka rozprawy uzasadniła wybór narzędzi badawczych lingwistyki kognitywnej i kulturowej, dyskursologii i komunikologii, zauważając, że muzykolodzy oraz pedagodzy wykorzystują w swoich wypowiedziach szerokie spektrum zasobu jednostek języka – metafory, związki frazeologiczne, emotywy, porównania, kolokacje i in. (s. 9). Doktorantka zauważyła lukę badawczą w dziedzinie porównawczych badań kognitywnych dyskursu muzykologicznego i naukowo-dydaktycznego, z czym należy się zgodzić (na ss. 10-12 mgr Małgorzata Rusak-Mietlińska dokonała krótkiego przeglądu wybranych publikacji dotyczących problematyki z pogranicza muzyki i języka). Jest to z pewnością obszar nauki jeszcze niedostatecznie zbadany. Perspektywa konfrontatywna, zaproponowana przez Autorkę pracy doktorskiej, jest niewątpliwie istotnym walorem zarysowanej koncepcji badawczej. Doktorantka, wychodząc od koncepcji językowego obrazu świata w ujęciu Jerzego Bartmińskiego, sformułowała definicję językowego obrazu muzyki jako utrwalonego w języku, społecznie podzielanego i kulturowo uwarunkowanego sposobu konceptualizacji, interpretacji i wartościowania zjawiska muzyki (s. 15). We Wstępie mgr Małgorzata Rusak-Mietlińska wskazała także wymiar praktyczny wyników przeprowadzonych przez siebie badań, a polegać on ma – jej zdaniem – na lepszym zrozumieniu procesu kształtowania kompetencji muzycznych w różnych tradycjach edukacyjnych. Sądzę, że wnioski z badań Doktorantki mogłyby znaleźć zastosowanie w kształceniu obcojęzycznych adeptów sztuki pianistycznej. Próba odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób mówić o muzyce Chopina, aby osiągnąć zakładany rezultat wykonawczy w zakresie techniki i interpretacji, wierności chopinowskiego wzorca, czego przykładem może być chociażby *tempo rubato*, wciąż pozostaje otwarte i bez jednoznacznej odpowiedzi. Koncepcja badawcza zaproponowana przez mgr Małgorzatę Rusak-Mietlińską mogłaby przybliżyć nas do tej odpowiedzi. We Wstępie Doktorantka sformułowała następującą hipotezę: „(...) dyskurs naukowo-dydaktyczny z zakresu pianistyki w obrębie szkół pianistycznych Polski i Rosji jest zbieżny w opisie stałych elementów dzieła muzycznego, różni się natomiast charakterystyką kontekstową, biograficzną i subiektywną, indywidualną percepcją muzyki każdego z autorów monografii” (s. 16). W tym miejscu rodzi się pytanie, czy owa zbieżność wynika wyłącznie z zapisu nutowego dzieł Chopina, do którego odwołują się w swoich komentarzach muzykolodzy i pedagodzy? Uważam, iż tę ważną kwestię należałoby doprecyzować. W dalszej części Wstępu Doktorantka streściła treść i problematykę poszczególnych rozdziałów rozprawy oraz omówiła wybrane do analizy monografie naukowo-dydaktyczne, o czym wspomniałem w punkcie 3. niniejszej

recenzji. Z uwagi na wielość kwestii poruszonych we Wstępie recenzowanej pracy, sugerowałbym wprowadzenie wyraźnej strukturalizacji w postaci punktów i/lub podpunktów, co istotnie poprawiłoby klarowność wywodu.

Rozdział I (s. 29-88) pt. „Muzyka jako obiekt badań humanistycznych” jest najobszerniejszą częścią recenzowanej pracy. Doktorantka wykazała się w niej bardzo dobrą znajomością zagadnień natury teoretycznej z zakresu językoznawstwa oraz problematyki natury interdyscyplinarnej. Autorka omówiła najważniejsze kwestie dotyczące relacji język-kultura, powołując się na tezy relatywizmu językowego, prace czołowych badaczy tego zagadnienia (Wilhelma von Humboldta, Franza Boasa, Eduarda Sapira, Benamina Lee Whorfa, Williama Withneya, Jana Baudouina de Courtenay, Bronisława Malinowskiego i in.). Doktorantka powołała się również na ustalenia polskich i rosyjskich uczonych, których prace osadzone są w granicach szeroko rozumianej lingwistyki kulturowej (Anny Wierzbickiej, Janusza Anusiewicza, Ryszarda Tokarskiego, Vladimira Toporova, Yuriya Apresyana i in.). Małgorzata Rusak-Mietlińska na poczet swoich badań przyjęła założenie, zgodnie z którym percepcja dzieła muzycznego jest procesem wieloetapowym, obejmującym moment jego powstania, wykonania oraz odbioru i interpretacji (s. 37). Jest to ustalenie fundamentalne, decydujące o specyfice swoistej komunikacji w sferze dyskursu muzycznego/muzykologicznego. W podrozdziale 1.1.2. „Językowy obraz świata (muzyki)” Autorka rozprawy przytoczyła dziewięć definicji *muzyki* zaczerpniętych ze słowników ogólnych języka polskiego i rosyjskiego (s. 39-41), w których traktuje się ją jako dziedzinę sztuki, wskazuje na jej tworzywo, jakim jest dźwięk, oraz na proces twórczy i akt wykonawczy. Doktorantka przekonująco dowodzi, iż te trzy wymienione główne płaszczyzny powinny stanowić komplementarną podstawę językowego obrazu muzyki. Kolejne podrozdziały dotyczą zagadnień kultury w procesie percepcji, interpretacji i werbalizacji dzieła muzycznego (s. 41-43), kompetencji kulturowej i komunikacyjnej (s. 43-44), uniwersalizmu i indywidualizacji percepcji dzieła muzycznego (s. 44-48), percepcji muzyki jako procesu społecznego i kulturowego (s. 48-51), wartości w muzyce i ich werbalizacji (s. 51-54). W podrozdziale 1.3. „Język specjalistyczny z zakresu muzyki” Doktorantka omówiła ogólnie kwestie związane z teorią języka specjalistycznego, które w kontekście tematyki recenzowanej rozprawy są fundamentalne i niezbędne, gdyż dyskurs muzykologiczny w swym nurcie czysto naukowym, ale także dydaktycznym, wykorzystuje określony zasób terminów fachowych. W mojej ocenie podrozdział ten Doktorantka potraktowała nazbyt powierzchownie. Warto w tym miejscu powołać się na publikacje czołowych przedstawicieli warszawskiej Katedry

Języków Specjalistycznych (obecnie Wydziału Lingwistyki Stosowanej Uniwersytetu Warszawskiego) – Jerzego Lukszyna i Wandy Zmarzer. Cenną uwagę z punktu widzenia zaproponowanych przez mgr Małgorzatę Rusak-Mietlińską badań znajduję na stronach 60-61, zgodnie z którą charakterystyczną cechą języka dyskursu muzykologicznego jest jego dwutorowość, a więc korzystanie z terminologii naukowej oraz z zasobu obrazowych środków języka, dzięki czemu przekaz staje się bardziej sugestywny, skuteczny, lepiej odwołuje się do subiektywnych wyobrażeń wykonawcy. Kolejne omówione w rozdziale I treści dotyczą komunikologii jako narzędzia analizy werbalizacji muzyki (s. 64-67), semantyki muzyki (s. 67-70), przekładu intersemiotycznego i ekfrazy (s. 71-72), emocjonalności i werbalizacji muzyki (s. 72-74). Ważnym zagadnieniem uwzględnionym przez Autorkę jest symbolika tonacji muzycznych jako nośników określonych elementów afektywnych (s. 74-76). Spostrzeżenia te mają – jak się zdaje – charakter intersubiektywny (np. tonacja c-moll wyraża smutek, powagę, dumę, melancholię, aby się o tym przekonać, wystarczy wysłuchać chociażby fragmentu słynnej „Passacaglii” c-moll Johanna Sebastiana Bacha, BWV 582). Warto by – w mojej ocenie – odwołać się ponadto m.in. do koncepcji *Affektenlehre*, powstania włoskiego glosariusza terminów muzycznych, teorii emocjonalności gam durowych i molowych Hermanna von Helmholtza. Ważnym podrozdziałem rozprawy jest fragment poświęcony metaforze przestrzennej i synestezyjnej (s. 80-88); zwłaszcza ta ostatnia jest niejako immanentną cechą licznych wypowiedzi o muzyce.

Rozdziały II-IV mają charakter analityczny (s. 89-168). Przedmiotem pierwszego z nich – jak sugeruje sformułowany tytuł – ma być werbalizacja stałych elementów dzieła muzycznego w utworach Fryderyka Chopina oraz porównanie polskich i rosyjskich dominant semantycznych i stylistycznych. Na stronie 90 Doktorantka wymieniła siedem elementów dzieła muzycznego: 1) melodia, prowadzenie frazy i artykulacja; 2) harmonia i tonacja; 3) faktura; 4) dynamika i kolorystyka dźwięków; 5) agogika; 6) rytm oraz 7) konstrukcja formalna, a następnie – odwołując się do zawartości poszczególnych monografii naukowo-dydaktycznych – podjęła próbę rekonstrukcji językowego obrazu muzyki w kategoriach wyznaczonych przez wymienione elementy dzieła muzycznego. Autorka rozprawy wymieniła główne rodzaje metafor, ilustrując je cytataми zaczerpniętymi z badanych tekstów – np. melodia to linia, melodia to ciało w ruchu, melodia to materia/tkanina, melodia to płaszczyzna, melodia to śpiew/mowa/recytatyw, melodia to oddech itd. W kolejnym rozdziale zatytułowanym „Językowy obraz muzyki a treść biograficzna, symboliczna i kulturowa utworów fortepianowych Chopina. Analiza porównawcza” (s. 124-133)

Doktorantka przedstawiła charakterystykę kompozytora, charakterystykę wykonawcy oraz omówiła nawiązania do pozamuzycznych idei – kontekstu kulturowego, społecznego i biograficznego. Uważam, iż śmiało można było zrezygnować w planowanej koncepcji rozprawy z wyodrębnienia tej krótkiej, zaledwie 9-stronicowej części, a jej zawartość włączyć w strukturę rozdziału II, gdyż treści związane z ogólną charakterystyką kompozytora, kontekstem kulturowym, społecznym i biograficznym stanowią tło dla całości omawianych kwestii szczegółowych na poziomie dzieła muzycznego i jego elementów. Konsekwentnie przyjęta perspektywa badawcza od ogółu do szczegółu byłaby – w mojej ocenie – o wiele lepszym rozwiązaniem metodologicznym. Ostatni rozdział recenzowanej rozprawy doktorskiej poświęcony jest analizie porównawczej polskiego i rosyjskiego obrazu muzyki wybranych dzieł Chopina (s. 134-168). Doktorantka w toku analizy przyjęła w tej części kryterium gatunkowe, omawiając kolejno poszczególne utwory i ilustrując je cytatami zaczerpniętymi z poszczególnych monografii naukowo-dydaktycznych.

Tok analizy i koncepcja prezentacji jej wyników nie do końca mnie przekonują. Doktorantka momentami bez wyraźnego porządku przytacza materiał egzemplifikacyjny, opatrując go swoimi autorskimi komentarzami niekonsekwentnie (niektóre z nich pozostały bez takich komentarzy). Wątpliwości mogą też budzić niektóre podane w tekście warianty tłumaczenia wyróżnionych wyrazów lub związków wyrazowych. Problematyka rozdziału II i IV sytuuje się niejako na przecięciu – elementy dzieła muzycznego pozostają bowiem nieodłącznie powiązane z samym gatunkiem, który konstytuują, tworzą, decydują o jego specyfice, charakterystyce i swoistej kompozytorskiej autonomii. Wydaje się, że te dwie kwestie można było w części praktycznej rozprawy potraktować łącznie, a później we wnioskach zaprezentować paletę metafor i innych środków werbalizacji językowego obrazu muzyki (które z nich dominują, a które stanowią warstwę efemeryczną i dlaczego?). W trakcie analizy zaciera się – w moim odczuciu – jasno zarysowany aspekt konfrontatywny. Kolejną dyskusyjną kwestią jest rozumienie pojęcia emotywu – można odnieść wrażenie, iż Doktorantka wyznacza nazbyt szerokie granice tej kategorii.

6. Styl, język i poziom edytorski rozprawy

Styl oraz język recenzowanej pracy doktorskiej mgr Małgorzaty Rusak-Mietlińskiej odpowiada wymogom stawianym rozprawom naukowym o charakterze monograficznym. W tekście pojawiają się usterki (głównie interpunkcyjne, stylistyczne, rzadziej składniowe

i frazeologiczne), które jednak nie mają wpływu na ogólną ocenę pracy. Strona edytorska opracowania nie budzi większych zastrzeżeń (warto jednak zwrócić uwagę m.in. na użycie myślnika, półpauzy i dywizu).

7. Uwagi końcowe

Wnikliwa lektura recenzowanej rozprawy doktorskiej zwróciła moją uwagę na kilka kwestii / pytań, które – w mojej opinii – warto rozważyć

- 1) Zachęcam Doktorantkę do podjęcia – przynajmniej z niektórymi stanowiskami i prezentowanymi koncepcjami badawczymi – nieco bardziej odważnej dyskusji, a nawet i polemiki; postulowałbym wyraźniej zaznaczyć w toku prowadzonego wywodu własne stanowisko badacza, co istotnie podnosi walor naukowy rozprawy.
- 2) We Wstępie na stronie 16. Doktorantka w postawionej hipotezie stwierdziła, iż dyskurs naukowo-dydaktyczny z zakresu pianistyki jest zbieżny w opisie stałych elementów dzieła muzycznego, natomiast różni się charakterystyką kontekstową, biograficzną i subiektywną. Z czego mogą wynikać owe różnice na zwłaszcza tle biograficznym?
- 3) Czy Autorka rozprawy zastanawiała się nad rolą włoskojęzycznej terminologii muzycznej w kontekście rekonstrukcji językowego obrazu muzyki na materiale tekstów naukowo-dydaktycznych dotyczących twórczości Fryderyka Chopina? Terminologia ta jest bowiem uniwersalna w sferze muzyki, ale może być przecież bardzo subiektywnie interpretowana i realizowana, np. *dolce* znaczy ‘słodko’, *con fuoco* – ‘z ogniem, z temperamentem’, *scherzando* – ‘dowcipnie’, *tranquillo* – ‘spokojnie’ (granice słodczy, temperamentu, dowcipu czy spokoju są płynne i zależne od samego wykonawcy). W jakim stopniu obecność podobnych oznaczeń w dziełach Chopina przyczyniło się do swoistej unifikacji wskazówek wykonawczych i interpretacyjnych w treści badanych monografii?
- 4) Czy w trakcie analizy monografii naukowo-dydaktycznych dotyczących twórczości Fryderyka Chopina Doktorantka konfrontowała zapis nutowy wybranych dzieł kompozytora z treścią uwag zawartych w tychże publikacjach? Jeśli tak, to do jakich wniosków można dojść na podstawie takiej analizy porównawczej?
- 5) Jaką rolę pełni metafora synestezyjna w dyskursie naukowo-dydaktycznym z zakresu pianistyki? Jaki jej rodzaj dominuje i czym można ten fakt uzasadnić?

- 6) W recenzowanej rozprawie doktorskiej wielokrotnie pojawia się pojęcie emotywu. Jak Doktorantka rozumie (definiuje) to pojęcie? Czy nie jest ono stosowane nazbyt szeroko? Na podstawie lektury tekstu rozprawy można odnieść wrażenie, że granice emotywności są wręcz nieograniczone.
- 7) Jakie perspektywy badawcze dostrzega Doktorantka w zakresie podjętej w rozprawie doktorskiej problematyki?

8. Konkluzja

Przechodząc do podsumowania mojej oceny recenzowanej pracy doktorskiej mgr Małgorzaty Rusak-Mietlińskiej, pragnę stwierdzić, iż jest to wartościowa rozprawa naukowa, wpisująca się w nurt badań interdyscyplinarnych, posiadająca walory poznawcze i materiałowe. Doktorantka podjęła się niełatwego naukowego wyzwania, którego trudność polegała przede wszystkim na wykorzystaniu kompetencji z zakresu językoznawstwa oraz sztuk muzycznych, co zasługuje na uznanie. Problematyka rozprawy Pani mgr Małgorzaty Rusak-Mietlińskiej świadczy o tym, iż badania na pograniczu języka i muzyki powinny być kontynuowane, a ich wyniki mogą mieć wielorakie zastosowanie, nie tylko na niwie czysto poznawczo-teoretycznej, ale w równej mierze na gruncie praktyczno-dydaktycznym.

Niniejszym stwierdzam, iż w mojej ocenie przedstawiona do recenzji praca doktorska Pani mgr Małgorzaty Rusak-Mietlińskiej nt. *Językowy obraz muzyki Fryderyka Chopina w polskim i rosyjskim dyskursie naukowo-dydaktycznym* spełnia wymogi określone w art. 187 pkt. 1-2 Ustawy Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce z dnia 20 lipca 2018 roku.

W związku z powyższym, zwracam się do Wysokiej Rady Naukowej Dyscyplin Językoznawstwa i Literaturoznawstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu z wnioskiem o dopuszczenie Pani mgr Małgorzaty Rusak-Mietlińskiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Szczecin, dn. 23.01.2026 r.

Prof. US dr hab. Tomasz Szutkowski

Tomasz Szutkowski